

Handboek NT1, voor docenten en opleiders

Op 17 april is het eerste exemplaar van het Handboek NT1 overhandigd aan Jeanette Noordijk, directeur Beroeps- en Volwassenen Educatie van het ministerie van OCW. Het Handboek NT1 beschrijft de actuele didactiek van het lees- en schrijfonderwijs aan laaggeletterde volwassenen en geeft aandacht aan de filosofie die ten grondslag ligt aan dit onderwijs. Ella Bohnenn, Marijke Tiemersma (Hollandse Luchten) en Ben Vaske (Stichting Expertisecentrum ETV.nl) willen met dit boek een bijdrage leveren aan de verdere ontwikkeling en kwaliteitsverhoging van het NT1-werk.¹ Anne-Lies van de Peppel had een gesprek met Ella Bohnenn over het hoe en waarom van deze uitgave.

ANNE-LIES VAN DE PEPEL/STICHTING ETV.NL

Het initiatief voor dit handboek komt van Ella Bohnenn (samenstelling en redactie). Naast diverse activiteiten binnen en buiten het onderwijs is Ella Bohnenn al 25 jaar actief in het alfabetiseringswerk. Zij heeft lesgegeven aan laaggeletterden, docenten bijgeschoold, een didactiek en bijbehorende materialen ontwikkeld, en in bedrijven opleidingen voor laaggeletterden ontwikkeld en onderzoek gedaan naar laaggeletterdheid.

Waarom nu een Handboek NT1?

Bohenn: 'Inhoudelijk-didactische publicaties dateren uit de jaren tachtig en begin jaren negentig van de vorige eeuw. Dat moest nodig geactualiseerd worden. Bovendien staat alles wat waardevol is verspreid over veel verschillende publicaties. Een handboek is wel zo handzaam. Dit is een goed moment voor zo'n handboek. Er is veel aandacht voor laaggeletterdheid, vooral voor taboedoorbreking en opbouwen van samenwerkingsnetwerken. De inhoud mag niet achterblijven.'

Praktisch en motiverend

Bohenn: 'Het is belangrijk om de didactische inzichten op een rijtje te hebben. In het Handboek NT1 starten we bij de praktijk. Het boek staat vol met voorbeelden en praktijksituaties. Vanuit de praktijk maken we de overstap naar de theorie.

We hebben hiervoor gekozen omdat docenten praktische mensen zijn. Zij hebben behoefte aan goede voorbeelden en ideeën die ze kunnen gebruiken voor hun eigen lessen.' Het Handboek NT1 is geschreven door dertien mensen die het werkveld goed kennen. De auteurs delen inzichten en goede ervaringen uit de praktijk in een pleidooi voor degelijk onderwijs. De lezer wordt uitgedaagd om te reflecteren op het eigen handelen, en vooral gemotiveerd om met alle inzet en vermogen de laaggeletterden kansen te bieden om zich verder te ontwikkelen. Bohenn: 'Er staat veel in wat docenten direct kunnen gebruiken in hun lessen. Er staat ook veel in wat verder reikt dan de eigen lessen en de moeite waard is om samen met collega's uit te diepen.'

De term NT1 verwijst naar het taalonderwijs – soms het totale onderwijs – aan autochtone laagopgeleide volwassenen. Inmiddels nemen steeds meer volwassenen met een andere moedertaal, die goed aanspreekbaar zijn in het Nederlands, deel aan de NT1 lees- en schrijfcursussen. Een strak onderscheid tussen NT1 en NT2 is voor hen niet relevant.

NT1-onderwijs

Het NT1-onderwijs kent geen vaste programma's. Een groot aantal docenten maakt nog steeds veel materiaal zelf. 'Dat is op zich niet erg, als het leertraject dat cursisten volgen duidelijk is en het gekozen materiaal past bij hun ontwikkelingsfase. Pas dan kunnen docenten echt maatwerk leveren. De andere kant is dat docenten vaak allerlei lesmateriaal bij elkaar sprokkelen en deze manier van werken kan leiden tot "hapsnap" werken. En dat willen we niet. Het handboek is een pleidooi voor degelijk onderwijs.' In verschillende hoofdstukken is er aandacht voor het systematisch werken aan leerdoelen. De leerdoelen van cursisten verschillen. De een moet memo's schrijven op zijn werk, de ander wil zijn kleinkind voorlezen. 'Docenten moeten, om een leertraject te ontwerpen dat leidt tot het gewenste lees- en schrijfniveau, verschillende zaken integreren: de leerwensen van de cursist, reële lees- en schrijftaken in realistische situaties, ondersteunende vaardigheden, en de opbouw in de processen van leren lezen en schrijven. Dat is ontzettend moeilijk, maar wel de kern van het NT1-onderwijs.'

Vasthoudende docenten

Een belangrijke drijfveer voor Ella Bohnenn is om docenten te ondersteunen. 'Ik denk wel eens, als docenten niet zo vasthoudend waren geweest, had het werk misschien niet meer bestaan. Niet omdat er geen laaggeletterden zijn, het grote aantal is bekend, en ook niet omdat er geen behoefte aan is. Maar de werving is een kwestie van lange adem. En de aantallen cursisten blijven laag. Dit laatste heeft te maken met de onbekendheid van het NT1-onderwijs en daar wordt nu gelukkig veel aan gedaan. Maar het heeft ook veel te maken met het feit dat laaggeletterden niet staan te trappelen om naar school te gaan. Het is investeren op de lange termijn. En dat past niet altijd in de plannen of het beleid van roc's. Docenten hebben veel ups en downs in het werk meegeemaakt. Nu hebben ze de wind mee, maar er is lange tijd haast geen aandacht voor geweest. Hoe hebben ze dit volgehouden? Er moet toch iets zijn in het werk waardoor je zo gedreven blijft. Hiernaar zijn we op zoek gegaan.'

Kwaliteitsverbetering

Het Handboek NT1 is niet alleen voor docenten, maar ook voor opleiders in het onderwijs en bedrijfsleven. Er is voor hen niet veel geschikt materiaal om studenten te scholen of NT1-docenten bij te scholen. Bij deze laatste groep neemt de vraag naar scholing weer toe. Dit heeft te maken met de verschuivingen in het docentenbestand. De NT1-docenten van het eerste uur zijn inmiddels met pensioen, nieuwe docenten en docenten met andere onderwijservaring nemen het stokje over. 'Het handboek voorziet in een behoefte. We weten dat ook opleiders in bedrijven waar laaggeletterden werken, geïnteresseerd zijn in dit handboek. In de bedrijven is meer aandacht voor laaggeletterdheid en opleiders in bedrijven willen weten wat het onderwijs aan hun werknemers kan inhouden. Dit handboek geeft hen hierbij houvast. Een hoofdstuk in het boek is helemaal gewijd aan leren lezen en schrijven op de werkvloer.'

Wens voor de toekomst

Met dit handboek wil Ella Bohnenn een bijdrage leveren aan de versterking van de kwaliteit van het NT1-onderwijs. 'Ik ben blij dat dit handboek er is. En ik ben blij dat er weer wat meer aandacht komt voor de inhoud van het werk. Via Stichting Expertisecentrum ETV.nl hebben we dit toch op de

agenda weten te krijgen. Ik zie sowieso meer aandacht voor de inhoud. CINOP organiseert de Kenniskringen NT1, waarin ze de expertise van docenten op een aantal thema's bundelen. En ik zie nieuwe leesboekjes verschijnen. Wat ik nog graag gerealiseerd zou zien, zijn nieuwe toetsen. Voor instroom, voortgang en uitstroom. Die zijn er nu niet. Docenten werken met oude toetsen, maken zelf iets of gebruiken NT2-toetsen. Dat is niet echt degelijk en eenduidig. Via Stichting Expertisecentrum ETV.nl hebben we dit al aangekaart bij de partners van het landelijk Aanvalsplan Laaggeletterdheid. Er is nu nog nergens een NT1-toets te bestellen.'

Bestellen

Het Handboek NT1 kost €42,50. U kunt het boek bestellen via de websites van de drie uitvoerders van het landelijk Aanvalsplan Laaggeletterdheid:

ETV.nl	www.etv.nl
CINOP	www.cinop.nl en www.basisvaardigheden.nl
Stichting Lezen & Schrijven	www.lezenenschrijven.nl

Noten

- 1 Het Handboek NT1 is tot stand gekomen met een bijdrage van het Ministerie van OCW, vanuit het landelijk Aanvalsplan Laaggeletterdheid 'Van A tot Z betrokken 2006- 2010'.

AlfaNT2 en Inburgering

Binnen het ID College in Gouda is men een speciaal Inburgeringstraject aan het voorbereiden om ANT2-cursisten dichterbij inburgering te brengen. Hiertoe is besloten omdat meedoen in WI-trajecten gericht op laagopgeleiden (leerprofiel 1c) voor ex-analfabete tweedetaalleerders (leerprofiel 1a en 1b) vaak toch te hoog gegrepen is. Hieronder een kort verslag van Jacqueline Veth, lid van de werkgroep ANT2-Inburgering.

JACQUELINE VETH/ID COLLEGE GOUDA

Een diverse doelgroep

Mensen die in eigen land niet of nauwelijks naar school zijn geweest, worden bij het ID College in een ANT2-traject geplaatst. Ook anders-alfabeten met weinig opleiding komen in een ANT2-traject. Binnen deze trajecten wordt aan uitbreiding van woordenschat, eenvoudige zinsbouw en het leren lezen en schrijven in het Nederlands gewerkt. De

werkgroep ANT2-Inburgering onderscheidt binnen de ANT2-cursisten een aantal groepen:

- zeer snelle leerders (vaak anders-alfabeet) die wel door kunnen stromen naar een WI-traject voor laagopgeleiden, leerprofiel 1c, niveau A2 voor alle vaardigheden haalbaar;
- snelle leerders (jong volwassenen, soms anders-alfabeten), leerprofiel 1b, niveau A2 voor spreken en luisteren haalbaar en niveau A1 voor lezen en schrijven haalbaar;
- middentraject-leerders (leeftijd rond 40-45 jaar), leerprofiel 1a, niveau A2 voor spreken en luisteren en niveau A1 voor lezen en schrijven waarschijnlijk wel, maar niet altijd, haalbaar;
- langzaam tot zeer langzame leerders